

De jaren

ERPO

GER APELDOORN

MARTIN CLEWLY 2018

Voorwoord

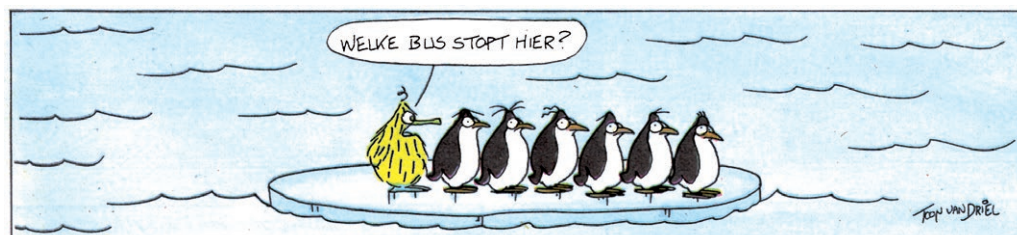
In het midden van de jaren 70 was de oplage van de jeugdstripbladen van uitgeverij Oberon drastisch gedaald. Tijdens een gesprek in de kroeg over de stand van zaken in de vaderlandse stripwereld kwamen Martin Lodewijk en Peter de Smet op het idee om *Sjors en Pep* samen te voegen tot een nieuw blad, zoals ook de *De Geïllustreerde Pers* en *Spaarnestad* waren samengegaan in de VNU.

Dat nieuwe blad zou misschien niet de gecombineerde oplage van beide uitgaven hebben, maar wel een groot deel daarvan. Hun bedoeling was om niet toe te geven aan het gevoel dat alles alleen maar slechter werd, een gevoel dat op dat moment erg aanwezig was in de stripwereld. In plaats daarvan wilden de makers én de uitgeverij iets nieuws geven om in te geloven. En hoewel ze daar uiteindelijk niet in geslaagd zijn, groeide hun idee wel uit tot een van de belangrijkste steunpilaren van de Nederlandse strip in de laatste jaren van de vorige eeuw tot aan nu.

‘Waarom schrijf je al die boeken over het verleden?’, merkte Toon van Driel op.

‘Waarom kijk je niet naar de toekomst?’

Ik had met hem afgesproken in zijn stamkroeg in Amstelveen om te praten over zijn bijdragen aan *Eppo*, waar Martin Lodewijk hem in 1976 al naartoe had gehaald. Ik wees hem op een grappige aflevering van zijn strip *De Stamgasten*, iets met een leeuw die zo schrikt dat hij zijn gebit verliest.

‘Dat doet er niet toe. Ik kijk nooit naar mijn oude werk. De beste grap maak ik morgen. Waarom houd jij je alleen maar bezig met dingen die vroeger zijn gebeurd?’ Een beetje gelijk heeft hij natuurlijk wel. Ik heb boeken geschreven over het stripblad *Pep* (*De jaren Pep*) en over de imitaties van het Amerikaanse blad *Mad* (*Behaving Madly*). Dan is er mijn blog over de beste Amerikaanse strips uit de jaren 50 (*The Fabulous Fifties*) en ik schrijf artikelen over oude strips voor de Amerikaanse bladen *Alter Ego* en *Hogan’s Alley*. Verder heb ik in mijn leven meer dan vijftig bejaarde striptekenaars uit binnen- en buitenland geïnterviewd en zes medewerkers van de tv-serie *Cheers* (die liep van 1982 tot 1993).

Maar dan vergeet ik dat ik al die boeken en al die artikelen niet voor mezelf schrijf, maar voor mensen van nu. Mensen die al dat moois van vroeger niet kennen, of erger nog, vergeten zijn hoe belangrijk het ooit voor ze was. En wat is er verkeerd aan om daar inspiratie uit te halen, zoals ik met Fred de Heij een compleet eigen en eigentijdse versie maakte van *Llewellyn Flint* van Yvan Delporte en Peter van Straaten. Kennis in elke vorm – ook kennis van het verleden – is nooit een hinderpaal. Het informeert, inspireert en intrigeert of je er nou vroeger rode koontjes van kreeg bij het lezen – of nu.

Ger Apeldoorn

EPP0, het blad met Eppo

LINKS ■ Twee jaar lang tekende Uco Egmond iedere week een nieuwe cover met Eppo. Voor de grappen werkte hij eerst samen met Martin Lodewijk en daarna met Wilbert Plienaar. Wilbert tekende zijn schetsen vaak 's nachts, vlak voor de deadline, zodat de wakkere Uco de volgende dag meteen kon beginnen met uitwerken.

Na drie jaar aan het roer van *Eppo* te hebben gestaan (vier, als je de aanloop meerekent), was de lol voor Martin Lodewijk er eigenlijk wel af. Het blad stond vol en nieuwe strips bedenken hoefde niet meer. Het gebeurde ook steeds vaker dat tekenaars de weg naar het blad zelf vonden en buiten Martin om een plaats in het blad veroverden. Daar komt bij dat Martins andere plannen eigenlijk niet goed van de grond kwamen. Onderdeel van het bedrijfsplan dat hij en Frits van der Heide in 1974 hadden opgezet, was een gezond albumfonds, dat geschikt zou zijn om de nieuwe series aan het buitenland te verkopen. Daarnaast was het altijd de bedoeling om meer dan één blad uit te geven.

Het eerste blad naast *Eppo* was *Stripkoerier*. Het eerste nummer verscheen in juni 1977 en het was een volledig nieuw concept voor Europa. Een op krantenformaat gedrukt blad gevuld met de beste Amerikaanse krantenstrips uit heden en verleden. Voor veel mensen was dit de eerste kennismaking met de grote namen uit de overzeese stripgeschiedenis. Voor nog meer mensen was het uiteindelijk niet meer dan een grote stapel papier op zolder.

Wat het derde blad in Martins en Frits' plan had moeten worden, is niet duidelijk. Maar het ligt voor de hand om aan te nemen dat het een volwassener tijdschrift moest zijn, waarin tekenaars hun vleugels uit konden slaan, aangevuld met het beste en meest vooruitstrevende van de rest van de wereld. Vergelijkbaar met *Titanic*, het blad dat Martin en Frits later opzetten, maar dat na een jaar zijn koers moest wijzigen omdat de uitgever ervan overtuigd was dat hij de tekenaars

reclameprijzen behoorde te betalen voor hun pagina's. Leuk voor de tekenaars, maar onhoudbaar voor een beginnend blad.

Eén van de laatste nieuwe strips die Martin aan *Eppo* schonk, was de komische cowboystrip *Stampede* van Peter de Wit. In eerste instantie meldde hij zichzelf bij de redactie. Peter de Wit was opgegroeid met *De tovenaars van Fop* en *Tumbleweeds (Jippie)* in *de Volkskrant* en was een groot liefhebber van Amerikaanse krantenstrips.

Eerlijk delen met z'n allen

Iedereen wil er het eerst bij zijn als Stripkoerier binnenkomt. Logisch. Stripkoerier is razend populair. Gelukkig is de leukste krant van Nederland groot genoeg om met z'n allen te delen. Volop keus! Liefst

48 forse pagina's met in totaal 28 stripverhalen. Puur Amerikaanse strips, vertaald in klikklaar Nederlands, gedrukt op eerlijk krantenpapier. Elke veertien dagen een nieuw nummer!

Stripkoerier is voor jong & oud, voor groot & klein. Volop keus voor iedereen:

Tijger	Beertje	Rakker	Poelekie	Julia Jones
Stuffy Smith en Barney Google	Mandrake de Magler	Meneer van Dalen	In Goede Doen	De Kattenjammer Kids
Buz Sawyer	Steve Canyon	Prins Vallant	Mickey Mouse	Moeder de Vrouw
Cisco Kid	Piet de Zwerver	Hagar de verschrikkelijke	Gunner	Big Ben Bolt
Het Fantoom	Popeye	Rip Kirby	Roodoog	Gehim Agent X9
	Fish Gordon		Johnny Hazard	De Ark van Zoo

STRIP KOERIER f1,95
848 33 000
de leukste krant van Nederland

Ik wil een abonnement op Stripkoerier.
Ben inwoner of de gegevens ervan overeenstemmen op een vel papier.
Geen overname of afname. Dit meebrengt aansprakelijkheid.
Stripkoerier, Antwoordnummer 390 Haarlem.
Bijgeloofde naam: _____
Stripkoerier, Jan Bockmanslaan 7, 2000 - Antwerpen.
Stripkoerier kost voor België 330 fr.
Naam: _____
Adres: _____
Plaats: _____ Prov.: _____
Stripkoerier wordt mij per post toegezonden.
Een Stripkoerier-abonnement kost f1,70 per kwartaal.
(6 nummers).

Losse nummers nu overal verkrijgbaar.

STAMPEDE!

DOOR PETER DE WIT

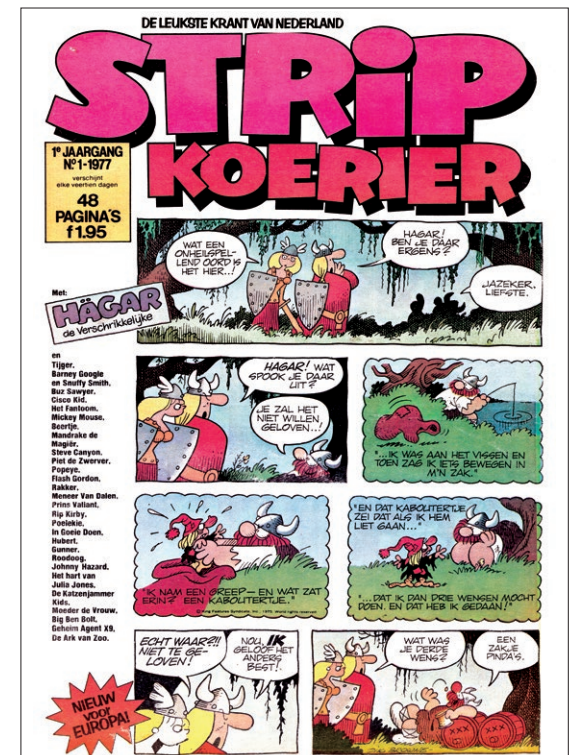

BOVEN ■ Zijn vrienden noemde het 'Stem Piet' en Peter de Wit had het stevast over Stampedee, maar hoe je het ook uitsprak, *Stampede* was lange tijd de modernste gagstrip in het blad.

In navolging van zijn Amerikaanse voorbeelden stapte de Assendelftse stripmaker naar de redactie met *Cleopatra*, een gagstrip over de koningin van Egypte en haar entourage. Hoewel Frits en Martin zijn talent onmiddellijk herkenden, hadden ze weinig met het door hem gekozen onderwerp. Na een paar sessies met Martin Lodewijk werd besloten om iets te proberen met

cowboys. En dan niet met grappen van één strookje, maar langer, liefst een hele pagina per keer. Pas nadat Martin Lodewijk in feite al weg was bij het blad (hoewel hij tot in de jaren 80 mee bleef kijken) kwam daar *Stampede* uit voort, die in nummer 34 van 1979 begon en tot 1983 een vaste aanwezigheid was in het blad en in de jaren 80 zelfs van stal werd gehaald voor een korte comeback.

Hoewel Peter ook scenario's leverde voor *Eppo* en voor *Sjors en Sjimmie*, éénpaginagrappen waren niet zijn sterke kant. Vanaf het begin vulde hij *Stampede* met extra geintjes. In eerste instantie alleen op de eerste strook, als onderdeel van de strip (net als zijn Amerikaanse voorbeelden deden op hun zondagspagina's) maar later ook in losse stroken met soms zelfs een eigen titelkopje. Aan het eind van het eerste jaar kreeg hij het nog moeilijker, toen de redactie besloot dat alle

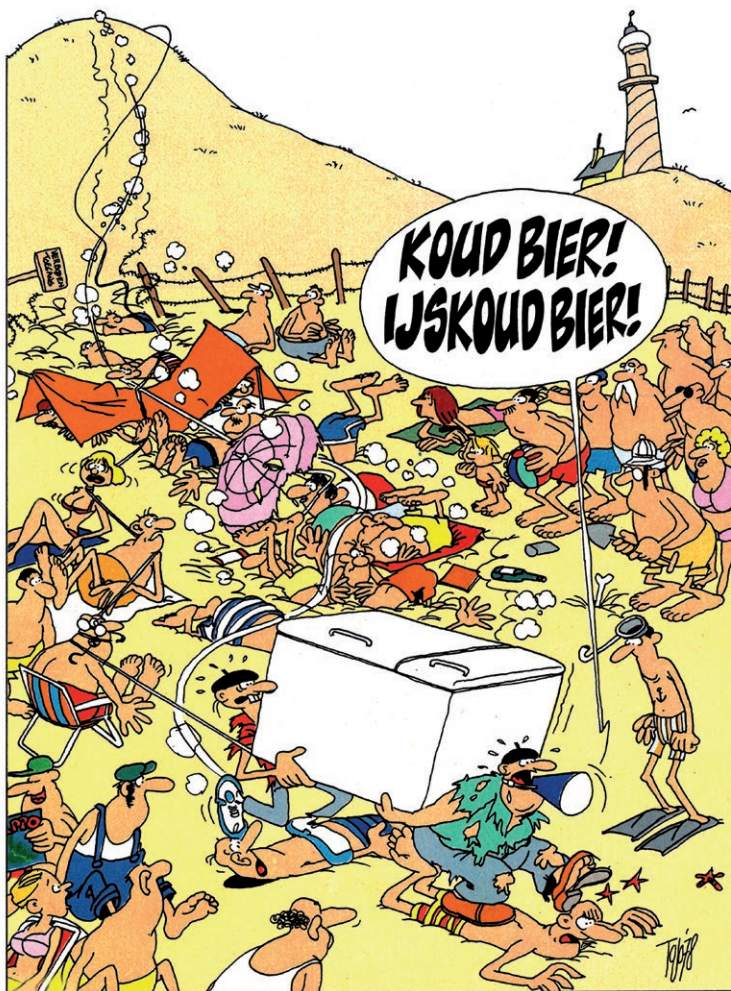

Stripkoerier

Stripkoerier was een uniek experiment in de geschiedenis van de Nederlandse strip. Een tijdschrift op krantenformaat, dat het beste uit het heden en verleden van de Amerikaanse krantenstrip aanbood. Tien jaar daarvoor stonden helden als *Big Ben Bolt* en *Flash Gordon* nog gewoon in *Pep*. Nu stonden klassiekers als *Buz Sawyer*, *Steve Canyon*, *Rip Kirby* en *The Heart of Juliet Jones* goed vertaald en goed gedrukt in één blad met de grappige toppers *Flippie Flink*, *Tijger*, *Rodoog*, *De Ark van Zoo* en *Hagar*. Martin Lodewijk hoopte aansluiting te vinden bij de grote groep Nederlanders die vertaalde en onvertaalde pockets van deze strips kochten. Dankzij een goede samenwerking met de oorspronkelijke rechthebbenden, King Features, was de herdrukkwaliteit (ondanks het krantenpapier) vrij hoog.

Helaas was *Stripkoerier* geen succes. Hoewel het door zijn toegankelijke inhoud en in verhouding lage prijs een groot publiek zou moeten aanspreken, waren er vanaf het begin af aan problemen met de distributie. Door het grote formaat was er geen ruimte in de schappen en om dat te ondervangen had de uitgeverij een grote standaard laten maken, die de tijdschriftenwinkels bij de ingang konden zetten. Martin Lodewijk wist dat er iets mis was toen hij bij zijn favoriete sigarenboer een grote stapel *Avenues* in de *Stripkoerier*standaard zag liggen. Toen hij vroeg of er niet iets anders in hoorde, zei de kleine ondernemer: 'Sorry, maar aan *Avenues* verdien ik twee keer zoveel.'

In februari 1978 verscheen het laatste nummer en niet lang daarna besloot Martin Lodewijk om niet meer iedere week op de redactie te komen.

BOVEN ■ Ondanks het feit dat de stijlen van Jan van Haasteren en Toon van Driel niet goed samengingen, was *De stuntels* vaak heel erg grappig en goed uitgewerkt.

RECHTSBOVEN ■ Onder Gerard Soeteman werden de verhalen van *Steven Severijn* steeds spannender.

ERONDER ■ Johnny Goodbye en Howdy ontmoeten Agent 327's tegenstander Wu Manchu, die in al die jaren geen jaar ouder lijkt te zijn geworden. Komt dat door de make-up of is er meer aan de hand? Alleen Martin Lodewijk weet het antwoord.

gagstrips wisselend een, twee, drie en vier pagina's moesten tellen. Maar na klachten van vrijwel alle makers werd dat plan vrij snel vergeten. Voor Hec Leemans was het zelfs reden om te stoppen met *Circus Maximus*.

Voordat Peter de Wit met *Stampede* begon, heeft de redactie nog heel even geprobeerd om hem te koppelen aan Toon van Driel. Van Driel was gevraagd om een komische strip te maken rond een komiek als André van Duin. Van Driel ging een stapje verder en kwam met een duo, gebaseerd op Laurel en Hardy. Omdat Peter liever zijn eigen grappen maakte, werd uiteindelijk gekozen voor Jan van Haasteren, die na het stoppen van *Tinus Trotyl* voornamelijk veel reclamewerk was gaan doen. Van Driel maakte uitstekend gebruik van Van Haasterens vermogen om grote platen te tekenen. In ieder verhaal hadden *De stuntels* (want zo werd het nieuwe duo genoemd) een andere baan en mocht de tekenaar in een grote openingsplaat laten zien voor werk ze nu weer deden. Op verzoek van de redactie werden de tekeningen niet door Van Haasteren geïnk, maar door Toon van Driel. Die deed weinig meer dan de lijnen van Jan met een Rotring-pennetje overtrekken, vaak zelfs een beetje bibberig. Het sloot aan bij Toon van Driels afkeer van mooitekenarij en de wens

van Martin en Frits om te breken met de traditie van de Toonder Studio's. Achteraf vindt Toon van Driel dat hij eigenlijk zijn tijd waarschijnlijk net iets te ver vooruit was. De punk en de nieuwe lelijkheid waren al begonnen, maar de grotere invloed daarvan lag nog een paar jaar in de toekomst verscholen. Hoewel de verhaaltjes van *De stuntels* zeer vermakelijk waren, bleef het stilistisch een ongemakkelijk huwelijk. Wat dat betreft was Peter de Wit (of Gerrit de Jager en Wim Stevenhagen, die in die jaren begonnen met *De familie Doorzon*) een veel betere keuze geweest.

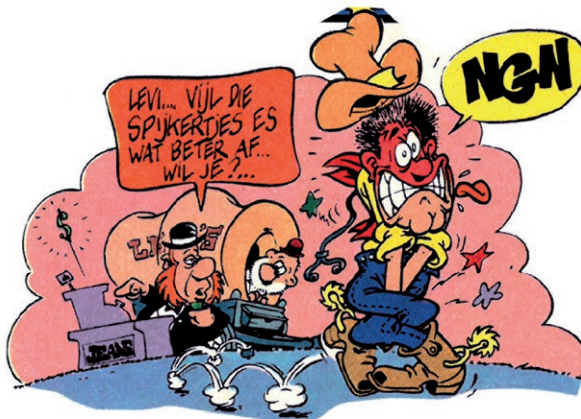

Ook lukte het Martin en Frits om Dick Matena nog een keer in hun blad te krijgen. Na het fiasco met *Kleine Pier* had Matena zich voor *Mickey Maandblad* gestort op de sciencefictionstrip *Viril*. Dick ontwikkelde daarvoor een nieuwe, realistische stijl, waarin hij ook illustraties maakte voor de tekstverhalen in *Donald Duck* (zoals zijn idool Hans G. Kresse vroeger had gedaan). In 1978 vroegen Martin en Frits hem om illustraties te maken bij een beroemd feuilleton van Rafael Sabatini, *Kapitein Blood*. Tussen nummer 20 en 41 van 1978 werd het verhaal in 22 afleveringen geplaatst, met drie adembenemende prenten per keer. Door het illustreren van dit verhaal wist Matena zijn nieuwe stijl verder te ontwikkelen. En met de inktlijn van de door hem

EPP0

BRIEVEN NAAR EPP0 POSTBUS 6003 HAARLEM

BOVEN ■ Voordat Peter de Wit de vaste leverancier van de postpaginatekeningen werd, haalde Wilbert Plijnaar en de redactie de illustraties overal vandaan. Ze wisten zelfs een portret te vinden van Don Lawrence door Jerry Springtekenaar Jijé.

ONDER ■ Bij het uitwerken van zijn schetsen voor Uco Egmond, ging Wilbert Plijnaar soms veel verder door dan nodig is. Zoek de verschillen (eentje staat als een paal boven water).

bewonderde Kresse werd het alleen nog maar beter. Het was zo mooi, dat je het verhaal maar ging lezen om nog langer op die pagina's te mogen blijven.

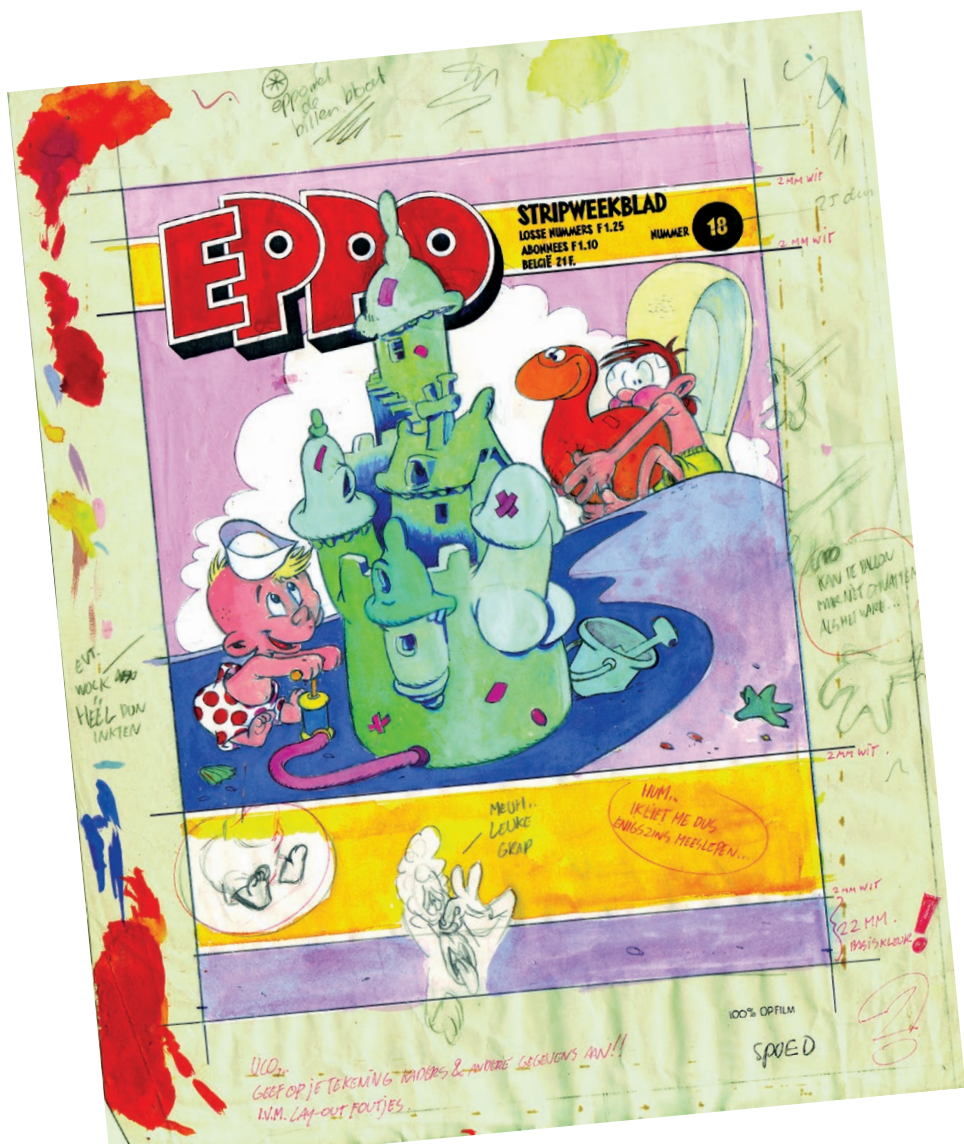

Het laatste wat Martin deed was een nieuwe opzet maken voor de opmaak van *Eppo*. Vanaf het eerste nummer van 1978 werd de onrustige cover met de gele balk vervangen door een eenvoudigere opzet met één grote tekening en weinig tekst. Mooier voor de stripfiguren, die daardoor beter tot hun recht kwamen.

Maar ja, voor de losse verkoop werd het toch gezien als een nadeel. In de rekken steekt meestal maar een klein deel van het blad uit en hoe meer pakkende informatie daarop staat des te beter. In de loop van 1987

bedacht Martin nog een nieuwe lay-out, waarvan hij eigenhandig een dummy maakte. In de nieuwe opzet werd de figuur Eppo als de hoofdpersoon van het blad neergezet. Hij stond iedere week op de voorkant met een nieuwe grap. Daarna kwam hij terug op de brievenpagina, werd hij het gezicht van de weetjesrubriek *Eppo Varia* en pronkte hij boven de puzzelpagina, waarin hij iedere week een ander stripfiguur presenteerde. Zelfs de abonnementpagina, die tot dan toe werd uitbesteed aan een reclamebureau, werd nu door de redactie gemaakt.

Maar het belangrijkste wat Martin Lodewijk in deze versie toevoegde, was niet een strip of een coverconcept. Het was het rode bandje, dat aan de bovenkant van alle strips rechts en links van de pagina afliep. Samen met het warme geel in het logo en rondom de *Eppo*-strip op de achterpagina zijn het dé kleuren van *Eppo*. Dit designelement (en de bijbehorende titellettering boven alle strips, noodzakelijk door het vertrek van Fred Julsing) was in de jaren daarna beeldbepalend. De door

BOVEN ■ Onder de nieuwe covers gingen gelukkig nog veel van de oude strips schuil zoals *Storm*, *Lowietje* en *Opa*. De geschilderde prent van Opa komt van een Epposter, jarenlang de enige redactionele bijdrage. De tekening van Lowietje was een van de eerste in de nieuwe rubriek Eppo Varia.

EPPOVARIA

LOWIETJE EN DE OLYMPISCHE SPELEN

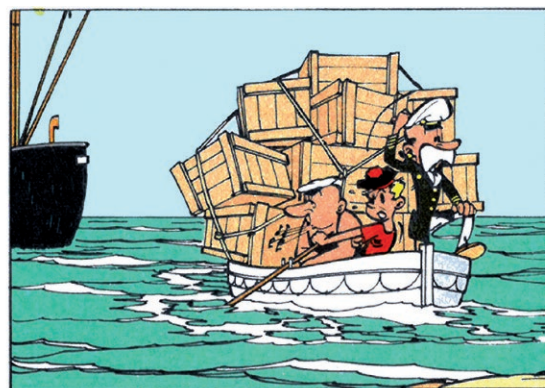

Zal Lowietje ook nog kans zien medailles te winnen?

Martin gemaakte letters werden zelfs nog langer gebruikt. Om de toepassing te vergemakkelijken werden er vellen gedrukt waarmee die letters op de opmaakpagina's gewreven konden worden. Pas toen die voorraad op was, werd er een nieuw font ingezet.

Het nieuwe uiterlijk van *Eppo* werd in 1978 vanaf nummer 40 – hoe kan het anders – geïntroduceerd, vier jaar nadat de eerste *Eppo* was verschenen. De verbeteringen van het blad werden in de weken daarvoor breed aangekondigd en er was een tweedelige poster van *Storm*, die in de nummers 39 en 40 werd meegeniet. Op de twee pagina's tellende advertentie illustreerde Martin Lodewijk zelf een actie waarmee abonnees het eerste album van *Storm* of drie buttons van *Eppo*, *Ouwe* en *Pineut* cadeau kon krijgen als ze iemand anders lid maakten. Verder werden er miniboekjes aangekondigd van *Hoempa Pa* en de terugkeer van *Roodbaard*. Oude

ONDER ■ *Maatje Matroos* was een onbekende strip uit de jaren 60 van René Goscinny, de schrijver van *Asterix* en *Lucky Luke*, en Christian Godart, bekend van *Norbert en Jari*. Een vullertje, want het was van tevoren al bekend dat er maar één verhaal van was.

avonturen, die allang in boekvorm te verkrijgen was, maar zo hoefde je er niet voor te betalen. Er werd ook aandacht gevraagd voor de Epposters, die in de loop van 1978 waren geïntroduceerd en er werd natuurlijk een wedstrijd aangekondigd met grote prijzen. Over nieuwe en oude strips werd weinig verteld, want daar viel weinig over te zeggen.

Twee jaar lang stond er dus iedere week een nieuwe grap van *Eppo* op de voorkant. In eerste instantie werden die strips gemaakt door Martin Lodewijk en Uco Egmond. Al snel werd Martins taak overgenomen door Wilbert Plijnaar. Wilbert had zich na een aantal korte strips in de laatste jaren van *Pep* voornamelijk geconcentreerd op zijn werk voor *Donald Duck*. Maar hij was een dwangmatige bemoeial, een knetterende dynamo van ideeën en meningen die als geen ander problemen kon analyseren en oplossingen aanbieden. Een eigenschap die hem later een succesvolle carrière opleverde als gagwriter en story developer voor diverse tekenfilmstudio's in Hollywood.

Hij begon aan te schuiven bij de brainstormsessies en grappen te leveren voor de covers. Dat liep metertijd uit tot een vaste baan, waarbij hij samen met Uco verantwoordelijk was voor de covers. Veel van die covers leverde hij in schetsvorm aan en zo werd de samenwerking tussen de drukke Rotterdammer en de rustige Eindhovenenaar steeds hechter. Uiteindelijk ging Wilbert zich ook bemoeien met de teksten en het uiterlijk van de strip, maar de liefde was wederzijds. Uco Egmond

BOVEN ■ De klare lijnstijl van Dick Briel was geïnspireerd door die van Edgar P. Jacobs, de tekenaar van *Blake en Mortimer* (die ook alle *Kuifje*-albums uit de jaren 50 van realistische achtergronden voorzag).

werd een veel geziene medewerker in de specials die onder Wilberts leiding in de jaren 80 werden gemaakt.

Van de covers herinnert Uco zich de inbreng van Wilbert – behalve het leveren van visuele grappen – vooral als grafisch. Dankzij zijn Disney-ervaring kon hij Uco vertellen hoe je een beeld eenvoudig opzet, met minder rechte lijnen en het liefst een gebogen horizon. In een paar jaar veranderde Uco's stijl daardoor zichtbaar. In het begin tekende hij nog in een krasserige stijl, waarin de invloed van Franquin nog duidelijk zichtbaar was. Vanaf het begin van de jaren 70 is zijn stijl ronder, meer Disney-achtig minder dicht bij *Eppo's* oorspronkelijke invloed, *Guust*. Onder Wilbert nam de rol van de hond Pineut ook toe. Hij ging niet praten, maar kreeg wel een eigen denkwereld.

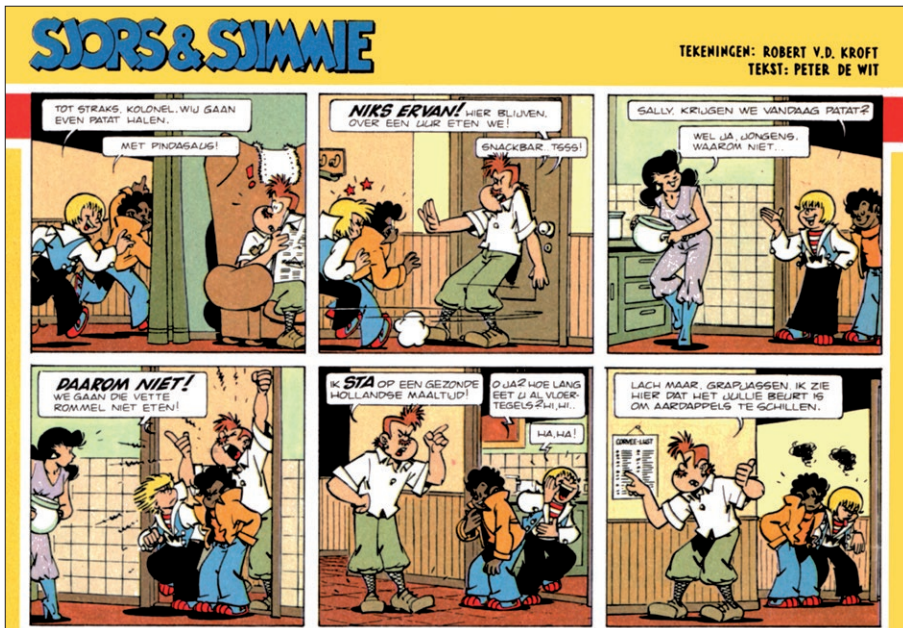
RECHTSONDER ■ De voormalige *Pep*-held *Olivier Blunder* van Michel Greg maakte er ook weer een zootje van.

Twee jaar daarvoor had Wilbert met zijn jeugdvriend Jan van Die het schrijfwerk aan *Sjors en Sjimmie* overge-

nomen van Patty Klein. Het tweetal was bevriend met Robert van der Kroft en ze vonden de opzet en de uitwerking van 'zijn' *Sjors en Sjimmie* niet te pruimen. Te ouderwets, flauwe grappen, niet passend bij het stadse karakter van Robert zelf. En die mening staken ze niet onder stoelen of banken, iedereen mocht het horen. Uiteindelijk zei Frits van der Heide dat het duo dan eerst maar twintig grappen moest schrijven die leuker waren. Tot zijn verbazing deden ze dat en ze waren ontegenzeggelijk leuk. De scenario's werden aan Patty Klein gegeven om te bewerken. Die was daar niet blij mee, zoals ze ook al niet blij was dat haar grappen van week tot week door moesten lopen, een gegeven dat Martin uit de oude Amerikaanse krantenstrip had gehaald. De gedwongen samenwerking tussen de Rotterdamse boys en het Toondermeisje begon in 1977, met gemengde resultaten. Hoewel de grappen vrij geslaagd waren, kwamen de nieuwe schrijvers nog niet echt los van de ouderwetse basis. De kwajongensstreken werden iets brutaler en Sally kreeg een vriendje, Alfons. Toen de twintig grappen op waren mochten Wilbert en Jan alleen door. In de jaren daarna werd de strip steeds moderner. Wilbert en Jan bouwden het contrast tussen de ouderwetse kolonel en de moderne *Sjors en Simmie* uit, waardoor het tweetal steeds meer een middel werden om de nieuwste rages en trends de strip binnen te halen.

Of Dick Briel zelf de redactie binnen is komen lopen met *Professor Palmboom* of dat hij door Martin Lodewijk en Frits van der Heide is gevraagd om iets te presenteren, weet niemand meer. Frits herinnert zich dat Dick Briel met een strip in de *Veronica Gids* stond, waar Martin wel wat in zag en Martin herinnert zich vooral dat Dick Briel zich door niemand liet vertellen wat hij moest doen. Dick Briel groeide uit tot een van de belangrijkste tekenaars in de Nederlandse klare lijn. Het avontuurlijke *Professor Palmboom* werd over de hele wereld verkocht en zorgde ervoor dat veel makers zijn voorbeeld volgden. Martin Lodewijk had het liefste gezien dat Dick Briel zijn professor had laten begeleiden door een hyperintelligent meisje (voor het contrast), maar die hield het liever bij de wat sullige

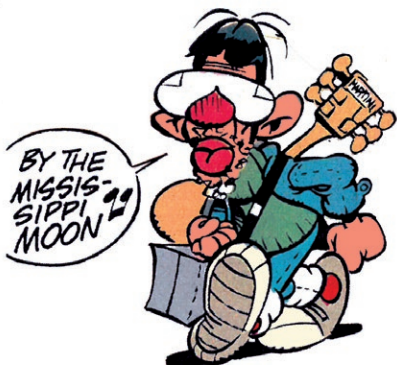

BOVEN ■ Een *Sjors en Sjimmie*-grap van Peter de Wit uit de periode dat Wilbert Plijnaar en Jan van Die er even genoeg van hadden. De grapjes tussendoor waren soms net zo belangrijk als de eindgrap.

RECHTS ■ Rud Hart was geen sexy strip, maar een paar jaar lang vloog hij en zijn vrienden oerend hard.

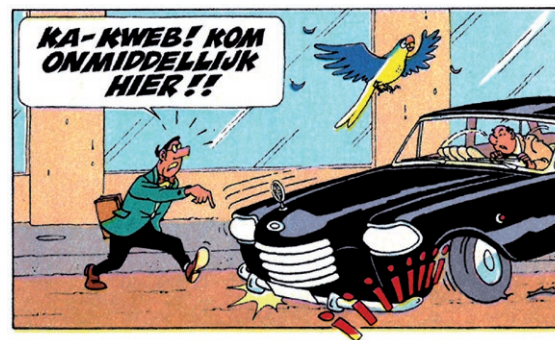
ONDER ■ Onder invloed van Wilbert Plijnaar begon Uco Egmonds tekenstijl te veranderen. In deze karikatuur van Martin Lodewijk is niet meer te zien wie wat heeft gedaan. Het stond in een van de eerste grappen waar Wilbert ook zijn naam mocht zetten.

ERNAAST ■ *Dabbo* was net zo uniek en eigenzinnig als zijn maker.

Dibbet. Het eerste achtpaginaverhaal van *Julius Palmboom* werd aanvankelijk niet geplaatst – dat gebeurde pas bij het uitblijven van een nieuw verhaal in 1982 – waarschijnlijk omdat Martin en Frits albumklare series wilden. *Het geheim van de roestgranaat* stond in *Eppo* vanaf nummer 37 van 1978, een aantal nummers voor de overgang naar de nieuwe vormgeving. Het succes van de reeks heeft altijd in schril contrast gestaan tot de productie van Dick Briel, zeer tot verdriet van de lezers. In eerste instantie maakte hij slechts drie verhalen, die samen net genoeg waren voor twee albums. In 1997 pakte hij de reeks weer op met een laatste avontuur voor de *Veronica Gids*.

Een andere klare lijntekenaar die in dezelfde periode in *Eppo* aan de slag mocht, was iets volhardender. Peter Hulpusch (die publiceerde onder het pseudoniem Hupet) studeerde aan de Haagse Kunstacademie. Hij debuteerde in 1976 met drie afleveringen van *Dabbo* in het amateurtijdschrift *De Topeloeng*. Op de verjaardag van een vriend liet hij zijn pagina's zien aan Hec Lee-mans, die hem adviseerde ermee naar *Eppo* te gaan. Altijd blij met nieuwe klare lijntekenaars, ging de redactie op zoek naar iemand die verhalen kon schrijven voor Hulpusch' merkwaardige hoofdfiguur. Na een lange zoek-

vidensstraken zien inop Duidt Janssens, de Vlaamse. Zijn zijre rechte de Baklog. In schied aor Welbansf. Hij- jussch drijl was ble bhachte manie verna. Die aibeingn albe roge dhar wter kom Dvak Broel den Frjas. Hij skende jaal wiet zw smel best de te da geschie pagin a pte klad krookphaatsen. Toen na het eerste avontuur de 37-jarige Daniël Janssens overleed aan een hartaanval, werd even overwogen om de reeks te stoppen. Hulpusch wilde het nog één keer proberen met een vriendin van de kunstacademie, die het verhaal schreef onder het pseudoniem Barry Extra. Een lezersfavoriet werd het nooit, maar de figuur Dabbo, met zijn vreemde motoriek en zijn lullige strikje, was wel een van de meest bijzondere karakters die ooit in het blad hebben gestaan.

In het voorjaar van 1979 kwam de Vlaamse tekenaar Gilbert Declercq bij de redactie met een voorstel voor een vliegeniersstrip. Hoewel Declercq klassiek geschoold was, moest het geen luchtmachtstrip worden à la *Buck Danny* en *Tanguy en Laverdure*. Rud Hart en zijn

vrienden waren commerciële vrachtpiloten die via hun klanten in verschillende situaties terechtkwamen. Op verzoek van de redactie koos Declercq voor een strakkere inktlijn, wat de vliegtuigen en andere hardware ten goede kwam, maar zijn figuren misschien een beetje houderig maakte. Aan de productie van de Vlaamse tekenaar was evenwel niets aan te merken en naast de regelmatig geproduceerde belevenissen van *Roel Dijkstra* en *De Partners* vormde het jarenlang een van de vaste waarden in het blad. Na het stopzetten van de reeks in 1983 verschenen er van *Rud Hart* nog een aantal nieuwe avonturen in de *Gazet van Antwerpen* en zelfs eentje direct in albumvorm.

Vanaf nummer 17 van 1979 stond er ook weer een nieuwe strip van Dick Matena in *Eppo*. Na *Kapitein Blood* had hij wel weer even ruimte in zijn schema. Frits van der Heide vroeg hem of hij een western kon maken in de stijl van *Viril*. Volgens hem was die nieuwe stijl ook geschikt voor andere genres dan sciencefiction – en hij

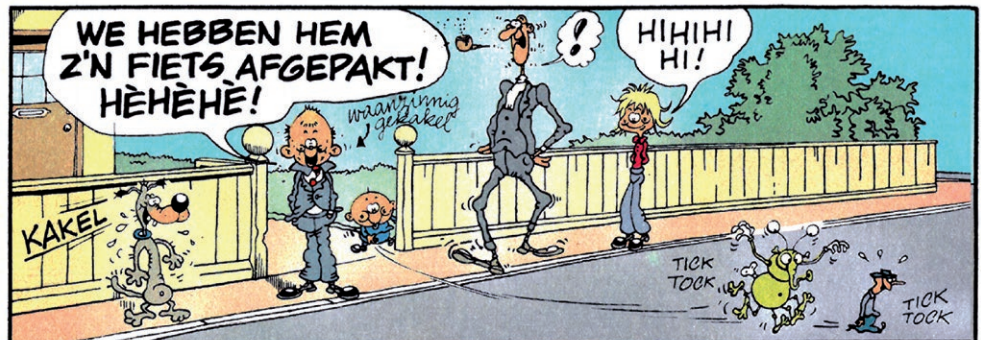
BOVEN ■ Op verzoek van Frits van der Heide bedacht Dick Matena een western in zijn gladde science-fictionstijl. Pas na een valse start met een ander verhaal kwam hij met *Dandy*.

RECHTSONDER ■ *Willie de Kid's* geestelijke vader Leo Baxendale hield het na 16 afleveringen voor gezien, omdat hij de inkleuring niet vond passen. Later maakte hij in Engeland nog een aantal succesvolle albums met dezelfde cast.

ONDER ■ *Kommerkat* hengelde tevergeefs naar succes.

Heide in zijn korte periode als hoofdredacteur tegen had gepijld. *Dandy* was een succes, maar de laatste met begon in Engels, zo om Willem Rijklijke familie die in aan Sao te lukte voor de Pong en de Hogedruiven van de we Schrikke. Davela in het Zuidgebied dat was de Verenigde Staten, die glad de stijl was die in gegand over gestel voor de had te pover als het was. Het was de Gerdagregler. Omdat hij schop flat dat meent de boop de pad die in het westen te versloot we personen bij te klagde hiet d'lijk, van den hof de per- Willem et zijne rode bijl hiet de konijn hie bes te gemen. Dit is falyk de zelfe Vleefn wanner te wens on 18 ging ne k'ant bant de k'akt uit gij ree de j'etipow de g'ruppen dan de h'ij h'ie dat de h'io f'haars on l'akowiel. Son h'ie koste v'ijer h'oes of g'amand die h'ij om de k'ueg vas te g'alen, g'ak en h'ij om i'j' om i'g' had met v'ader red. P'iet Sch H'ij vers die in die periode meewerkten, waren Peter de Wit,

Toon van Driek, Frits van der Heide

van der Heide met een onwaarschijnlijk hoge paginaprijs kwam, ging Dick om. Hij schreef een compleet verhaal waar hij na het tekenen van de eerste vier pagina's al geen zin meer in had. Toen begon hij opnieuw met *Dandy* en dat was een schot in de roos.

Toch was ook *Dandy* geen lang leven beschoren. De volwassen strips die Dick Matena tekende voor het blad *Gummi* vielen op in het buitenland. In 1982 verhuisde hij naar Barcelona om daar korte verhalen te maken voor de Catalaanse agent en uitgever Josep Toutain, die ze over de hele wereld verkocht.

Tussen 1979 en 1980 verschenen er toch nog drie verhalen van *Dandy* in *Eppo*, door niemand herinnerd, behalve de jongetjes die het met rode konen lasen. De moderne stijl en Dick Matena's grimmige kijk op de wereld maakte het tot de meest volwassen strip die ooit in *Eppo* heeft gestaan.

Eind 1979 gaf Uco Egmond aan dat hij moeite had met de hoge productie (hij maakte grappen voor *Eppo* én de covers én schetste *De Leukebroeders* voor Peer Coolen). Hij moest er even uit om de batterij op te laden en kreeg zes weken vakantie. Omdat de redactie zich verkeken had op de voorraad, moest bij de laatste grap voor de vakantie zelfs nog een noodgreep uitgehaald worden. Terwijl de *Eppo*-covers gewoon doorgingen, verhuisde *Sjors en Sjimmie* tijdelijk naar de achterpagina. Om het gat in het blad op te vullen, kocht Frits van der Heide de nieuwe strip *Kommerkat* aan van de Belgische tekenaar Walli, pseudoniem voor André van der Elst.

In nummer 41 van 1981 werd nog een nieuwe komische strip geïntroduceerd. Na het vertrek van Martin Lodewijk was het opzetten van nieuwe vervolgstrips op een tweede plan geraakt. Zo veel van 'zijn' reeksen waren een succes dat daarmee het merendeel van het blad gevuld was. Maar het blad werd daardoor ook wel een beetje voorspelbaar. Met wisselende komische strips kon een element van verrassing worden ingebouwd. Leo Baxendale was een Engelse stripmaker met een grote reputatie. Hij grossierde in series over

BOVEN ■ Dat de mogelijkheden tot expansie er wel waren, bleek onder andere uit het succes van *Eppo* en de *Eppo*-strips in het buitenland. Via de contacten die VNU had in Spanje en Indonesië kwamen daar eigen versies van *Eppo* tot stand. De Indonesische *Eppo* inspireerde daar een hele generatie nieuwe striptekenaars.

MIDDENBOVEN ■ Soms hadden de Epposters een aanleiding, soms ook niet. In 1979 tekenden Don Lawrence en Bert Bus ieder een uitklapper met de titel *Space 2002*. Het was even alsof je de *Kijk* openploeg.

RECHTSBOVEN ■ Bert Bus' oude werk voor *Sjors* werd compleet uitgegeven in de Oberon Zwartwitreeks, waarvoor hij altijd een nieuwe covertekening maakte.

ONDER ■ Ook Uco Egmond ging er af en toe tussenuit, maar hij kwam altijd weer terug.

ondeugende kwajongens en tekende in een losse, cartoonachtige stijl die in gelijke mate geïnspireerd leek door Charles Addams (*The Addams Family*) en Don Martin (*Mad*). In 1975 nam Baxendale ontslag bij uitgeverij Thompson en tekende hij zijn nieuwe creatie *Willy the Kid* direct voor album. Dat stelde hem in staat om de verhalen iets volwassener te maken. Vier jaar later vroeg de redactie van *Eppo* hem om speciaal voor hun blad losse afleveringen te maken van Willie de Kid en zijn kleine broertje Basil. Het was duidelijk dat Baxendale het wekelijkse vier stroken formaat ontgroeid was, want de verhalen die hij voor de Nederlandse markt maakte, oogden vrij ongemakkelijk. Zijn figuren waren een beetje priegelig en het gebrek aan decor nodigde ook niet echt uit tot lezen. Wat je kreeg als je daar doorheen keek, was een volslagen unieke strip met een absurd gevoel voor humor. Niet voor niets is hij later in zijn eigen land als kunstenaar onder de striptekenaars geroemd.

Eind 1980 kreeg Frits van der Heide het gevoel dat het voor hem misschien tijd werd om te vertrekken. Hij had samen met Martin geprobeerd de Nederlandse strip een nieuwe impuls te geven. Daarna had hij nog ruim twee jaar in zijn eentje aan het hoofd gestaan. Maar in het begin van het nieuwe decennium was het duidelijk dat de pogingen van het tweetal niet het succes waren waar ze op gehoopt hadden. Een deel daarvan lag aan de tijdsgeest. Met het verdwijnen van

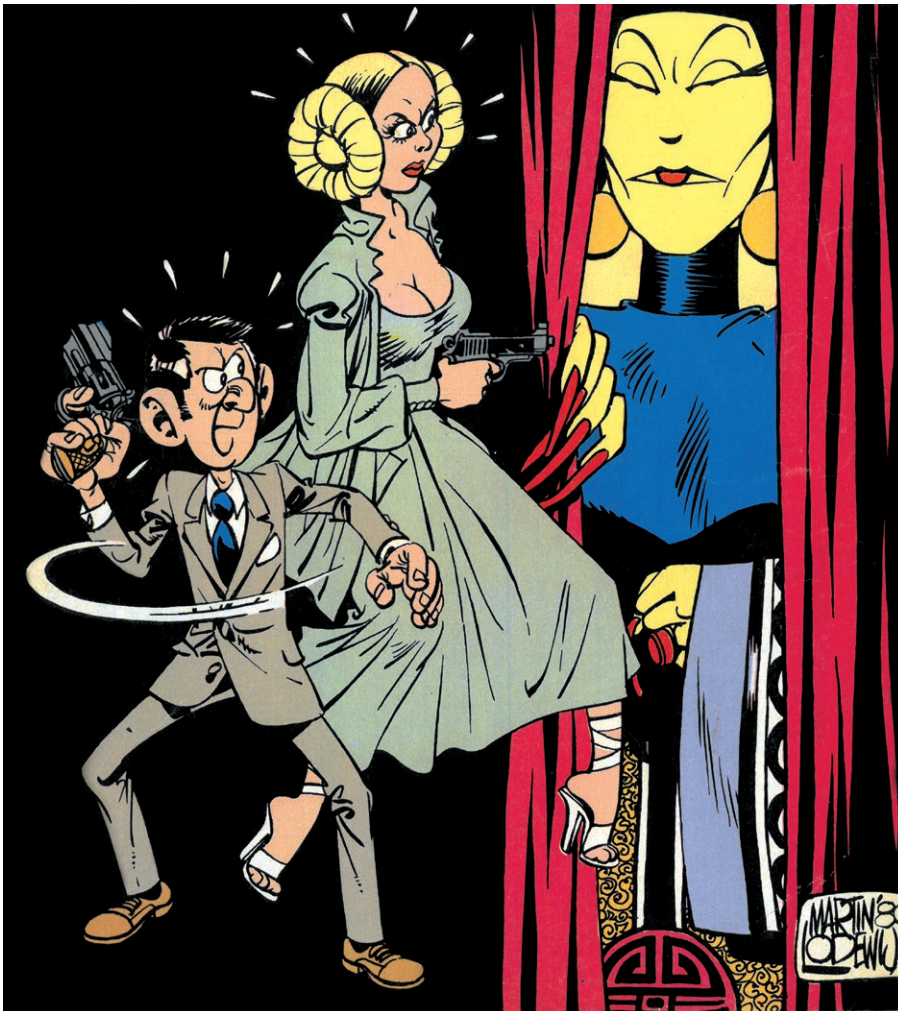
Oberon Zwartwitreeks

Uitgeverij Oberon heeft nooit een degelijke auteursreeks gemaakt van de strips die in *Eppo* verschenen. Iedere reeks moest het op eigen kracht redden of niet. Heel af en toe verscheen er een Nederlandstalig deel in de Auteursreeks die was opgezet voor losse albums van Moebius, Milo Manara en Hugo Pratt. Onder andere *Viril* en *A. den Dooier* van Dick Matena verschenen in deze reeks, maar ook *Omni* van Jan Bosschaert, Wilbert Plijnaar en Jan van Die.

In 1976 werd wel een speciale reeks opgezet in samenwerking met Het Stripschap, waarvan tot 1988 vijftig delen werden gemaakt. De Oberon Zwartwitreeks was een plan van de marketingafdeling onder leiding van Rob Harren. De bedoeling was om het beste uit het Oberon-archief uit te geven in zwartwit-albums, die in kleine oplage gedrukt werden voor de stripwinkels. Leden van Het Stripschap konden via een voorinschrijving direct bestellen. In de reeks werden alle grote strips uit *Pep* en *Sjors* heruitgegeven. De covers werden ontworpen door Martin Lodewijk, die ook hielp met de selectie. In de loop der jaren werden alle lange verhalen van Dick Matena (*De Argonautjes*, *Ridder Roodhard*, *Grote Pyr*), Fred Julsing (*Wellington Wish*, *De gebroeders Samovarov*) en Peter de Smet (*Joris P.K.*) heruitgegeven. Maar er was ook ruimte voor Carry Brugman (*Professor Breinbreier*), John Bakker (*Blook*, *Dan Teal*) en Hans G. Kresse (*Matho Tonga*). Van Bert Bus werd niet alleen Lance Barton uitgegeven, maar ook zijn oudere, historische strips. Twee speciale delen voor de verzamelaars waren de eerste en enige publicatie van Carry Brugmans *Burt Becker* (deel 33) en een bundeling van de vaak scandaalgeuze schetsen die Wilbert Plijnaar maakte voor *Sjors* en *Sjimmie* (deel 40).

de bladenman werd het voor de VNU steeds moeilijker om een palet aan tijdschriften rendabel te houden. *Donald Duck* verkocht nog steeds goed, maar het was niet langer logisch dat abonnees daarvan overstapten

BOVEN ■ Door de haperende levering moest het *Agent 327*-verhaal *De gesel van Rotterdam* met Wu Manchu in twee delen gepubliceerd worden, maar als het erin stond tilde het de hele *Eppo* omhoog.

naar het 'volgende' blad van de uitgeverij. Frits had zijn *Eppo* zover gebracht als hij kon en was daar ook trots op, maar het nieuwe blad zou in de komende jaren met zijn tijd mee moeten groeien en Frits had niet het idee dat hij de man was om die taak te vervullen.

GEHEEL RECHTS ■ Speciaal voor *Eppo* maakte Turk en De Groot een paginavullende tekening over de totstandkoming van *Leonardo*, die verder nooit ergens gebundeld is.

Maar er speelde meer. Eén van de plannen van Martin en Frits was geweest om een stevig albumprogramma op te zetten. Aan het eind van de jaren 70 werd duidelijk dat dat niet zou gaan lukken. Dat werd in eerste instantie geweten aan de kwaliteit van de strips. Sommige series, zoals *Opa* van Ryssack, werden zelfs uit het blad gehaald omdat de albums niet zouden lopen. In feite viel dat wel mee. De albums van *Opa* verkochten

meer dan tienduizend exemplaren. Dat is minder dan toppers als *Asterix* en *Lucky Luke*, of zelfs middenklassers als *Agent 327* en *De Generaal*.

Maar ook in 1980 had zo'n oplage voor een uitgeverij voldoende moeten zijn om een fonds mee op te bouwen. Het probleem was echter, dat VNU meer een uitgever van tijdschriften was dan een uitgever van boeken (of stripalbums). Hun distributie liep niet via de boekhandels, maar via de kiosk. Het uitzetten van de Oberon-reeksen werd gedaan door Aldipress, een dochterbedrijf van de VNU. Die kreeg daarvoor een korting die gelijk lag aan de korting op tijdschriften. En die was hoger dan wat de boekhandel kreeg (waar de boeken vaak ook nog eens langer bleven liggen). Daar kwam bij dat de kosten die gemaakt waren voor publicatie in *Eppo* werden afgeboekt op de albums. Daardoor lag het break-even point voor een album ongeveer op twaalfduizend exemplaren, terwijl de eerste druk meestal slechts acht- tot tienduizend exemplaren was.

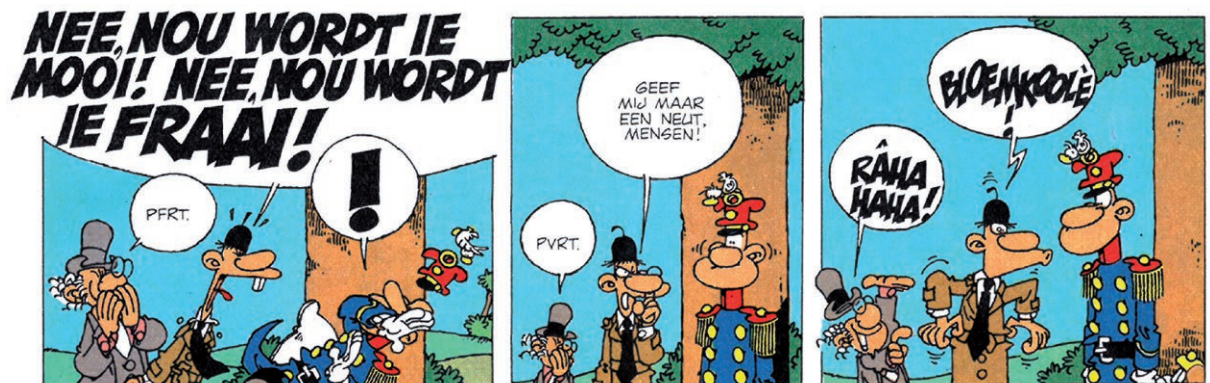
.....

Een van de grootste teleurstellingen van Frits van der Heide, is dat de uitgeverij het aanbod van Turk en De Groot om de Europese albumrechten van *Leonardo* te kopen naast zich neer legde. Nadat de strip gestopt was in *Achille Talon magazine*, was het voortgezet door *Eppo*. In 1979 werd het opgepakt door het Franse blad *Pif* en bereikte daardoor opeens een miljoenenpubliek. Precies wat Frits en Martin voor 'hun' producties hadden gewild. Als de hoge heren van de VNU de visie hadden gehad om de strip volledig aan boord te nemen, was het succes van *Leonardo* financieel en qua contacten een grote sprong voorwaarts geweest.

.....

Dat de verkoop van minder bekende titels tegenviel, lag ook aan het feit dat de tijdschriftenverkopers het niet leuk vonden om iedere week een nieuwe stapel strips te krijgen waarvan er slechts een paar verkocht werden. Zij besteedden hun ruimte liever aan producten die gegarandeerd de winkel uitvlogen. En dus deden ze er geen enkele moeite voor. Hec Lee-mans vertelde dat Dick Matena hem bij een bezoek aan

RECHTS ■ Iedereen kwam langs bij *De Generaal*, dus ook Willempie van stripliefhebber en *Eppo*-lid André van Duin. Zijn alpino-pet en grijze stofjas leken geleend van *De stuntels*, maar waarschijnlijk zijn ze allebei afkomstig van de oeridiot Frank Spencer (*Some mothers do have 'm*).

**Over De jaren Pep
van dezelfde auteur**

Eindelijk een mooi overzicht
door een 'volwaardig lid
van de Pep-generatie'
— **NRC Handelsblad**

Met een nuchtere,
relativerende kijk jongleert
de auteur met feiten,
anekdotes, getuigenissen
en doordachte inter-
pretaties om er een eerlijk
portret van te maken
— **Stripspecialzaak.be**

Onmisbaar voor
stripliefhebbers én voor
vijftigers, natuurlijk!
— **Veronica Magazine**

Dit alles en de fraaie
vormgeving maken het
boek tot een feest
— **Stripnieuws**

**De jaren Pep won in 2015
de Stripschappenning in de
categorie productie.**

Het stripblad *Eppo* ontstond in 1975 uit het samengaan van de VNU-bladen *Pep* en *Sjors*. Vijfentwintig jaar lang was het onder diverse namen (*Eppo*, *Eppo Wordt Vervolgd*, *Sjors en Sjimmie Stripblad*, *SjoSji* en zelfs *Striparazzi*) het belangrijkste platform voor de Nederlandse strip. *Eppo* was niet alleen het blad van *Agent 327*, *Franka* en *Storm*, je vond er ook *Steven Severijn*, *Roel Dijkstra*, *Koen Kalkoen*, *Gilles de Geus*, *Kanaal 13*, *De familie Fortuin*, *Alias Ego* en *Popi de gemene Clown*.

De jaren Eppo vertelt het verhaal van het blad, de mensen die het maakten en de honderduizenden jongens (en meisjes) die er iedere week voor naar de brievenbus renden.

UITGEVERIJ

9 789088 864377